

Slovo k povzbuzení na sobotu 2. ledna 2021, sv. Basila Velikého a Řehoře Naziánského
Biblická čtení: 1Jan 2,22-28; Ž 98; Jan 1,19-28

Milé sestry, milí bratři,

dnes máme první liturgicky opravdu všední vánoční den (necháme-li tedy stranou, že je sobota). Pro krátkost vánoční doby (nanejvýš tři týdny) a množství svátků v ní vlastně jeden z mála všedních dnů (a to i dnes slavíme památku svatého Basila Velikého a svatého Řehoře Naziánského, velkých teologů a učitelů církve z druhé poloviny století čtvrtého). Pokračujme proto především v našich pokusech o rozjímání nad čtením prvním, na pokračování z krásného Prvního listu Janova, a pak dovolte jednu krátkou poznámku k dnešnímu úryvku evangelijnímu.

Dnešním prvním čtením z druhé kapitoly listu se opět prolínají dvě velká janovská témata. Takovéto prolínání najdeme i na řadě dalších míst listu a je dobré se nad ním zastavit, neboť nejde jen o prolínání stylistické, nýbrž o prolínání obsahové, o prolínání přímo teologické (a to doslova).

Prvním z těchto (dnešních) velkých témat je vyznání, že Ježíš je Boží Mesiáš, opravdový Syn Boží, který se stal skutečným člověkem. To je počáteční a základní křesťanská víra, svatý Jan toto vyznání formuluje a opakuje od začátku svého listu jako samotný základ, to nejvlastnější na celém křesťanství: «Kdo popírá Syna, nemá ani Otce. Kdo vyznává Syna, má také Otce» slyšíme dnes.

Druhým velkým tématem je zůstávání Boha v nás a nás v Bohu. Řecké *menein* znamená nejen „zůstávat“, ale i „existovat“, „žít“ či „bydlet“ nebo „trvat“. Bůh chce zůstávat, bydlet, trvat a žít v nás a my máme podobně být i v něm. To je krásná představa. Má se tak dít, říká svatý Jan, skrze naši víru, právě skrze základní křesťanské vyznání, že Ježíš je Boží Syn: «Vy však jste to slyšeli už na začátku, ať to tedy ve vás zůstane! Když to, co jste slyšeli už na začátku, zůstane ve vás, i vy zůstanete v Synu i v Otci». Dále se to má uskutečňovat skrze lásku, prostřednictvím zachování Ježíšova slova. O tom jsou mnohá místa Prvního listu Janova. Vše to samozřejmě silou Ducha svatého, to říká dnešní úryvek explicitně: «Duch svatý, kterého jste přijali, zůstává ve vás».

Toto vzájemné zůstávání, přebývání, bytí – Boha v nás a nás v Bohu – dává naději na život věčný, vede k životu věčnému, je již jeho začátkem: «To vám pak dodá radostné důvěry, až se objeví, a při jeho příchodu nebudeme od něho s hanbou odmítnuti». Už i tento začátek je tak velkou radostí a útěhou, je jakousi předchutí nebe.

A o to přeci jde, i proto se Bůh ve svém Synu stal Bohem-s-námi, Bohem blízkým, Emanuelem. O to jde, ale nejde jen o nás a jen o naši věčnost, jde i o druhé a jejich věčnost a i o časnost, naši i jejich. Kdo má v sobě Boha, má z něj radost a útěchu, může je dávat dál, může usnadňovat a rozradostňovat aspoň trochu život i druhých lidí, může předávat cosi dobrého, cosi, co k dobru pomáhá, co k němu stimuluje, co připravuje na věčnost. Především tak může mnoha způsoby dávat „kousek Boha“. Člověk „mající“ Boha, mající radost z Boha, může obohatit svět, a to Bohem samotným. A toho je nyní – samozřejmě jako i ve všech ostatních dobách – přeci tak potřeba...

Janova slova «ano, děti, zůstávejme v něm!» tak můžeme vzít třeba i jako nejdůležitější a nejkrásnější novoroční výzvu. S vědomím, že to jsou víra v Pána Ježíše, zachování jeho slova, především prikázání lásky, a nechání se vést Duchem svatým, které jsou silou a zdrojem tohoto vzájemného zůstávání a přebývání. Staří církevní otcové rádi v této souvislosti hovořili přímo o zbožštění (řecky *theopoiesis* či *theosis*, latinsky *deificatio*) člověka, o jeho boholidském (*teandrickém*) charakteru. Svatý Atanáš, velký církevní otec první poloviny čtvrtého století, to formuloval jako jeden za všechny: «Bůh se stal člověkem, aby člověk se stal bohem», ne samozřejmě sám nějakým svým sebe zbožštěním, to by bylo a je naprosto ďábelské, ale jedině Kristovou milostí, jeho zůstáváním v nás a nás v něm.

Nebojme se dnešní Janovu výzvu vzít za svou. I navzdory všem svým tak četným pádům a slabostem. Pán Ježíš o nich dobře ví, a přesto touží v nás zůstat, stále znovu a znovu. I proto se stal člověkem, pro nás hříšné. Vždyť i to uslyšíme, dá-li Bůh, zítra v prologu Janova evangelia: «Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi», doslova „ustanovalo, ubytovalo se“ mezi námi. A stále tam přebývá, chce přebývat.

A na závěr snad ještě jednu poznámku k dnešnímu úryvku z Janova sepsání evangelia, který shodou okolností bezprostředně navazuje na Prolog. Svědčí o vystoupení Jana Křtitele. Je to jedno z krásných míst výmluvně ukazujících, kým on především byl: Předchůdcem Páně, který nejen připravoval své současníky na Mesiášovo veřejné vystoupení, který ho nejen pokřtil, ale který na něj také ukázal. Evangelista Jan nám zachovává krásné Křtitelovo slovo «Mezi vámi stojí ten, kterého vy neznáte».

Jistěže tento Křtitelův výrok – v našich dějinách dostávající ještě nový rozměr v souvislosti s číhošťským zázrakem, protože právě tato Janova slova byla tématem osudného adventního kázání pátere Josefa Toufara, při kterém se pohnul v jeho kostele křížek na oltáři – se vztahuje především na Kristovu jedinečnou přítomnost v zástupu hříšníků u Jordánu, na jeho pozemský život v tehdejší Izraeli. Lze jej však bezpochyby vykládat i obecněji, alegoričtěji, jako vztažený na všechny Kristovy přítomnosti, i na ty dnešní, i na ty mezi námi a v nás.

Janovo slovo je tak adresováno i nám a vybízí nás snad k dvojímu: K víře, že Slovo stále přebývá mezi námi, a k neustálému hledání jeho přítomností mezi námi a ve svém životě. I to si můžeme přidat ke svému novoročnímu předsevzetí.